

Večer: Intervju sa visokim predstavnikom Valentinom Inzkom

Razgovarala: Vanessa Čokl

Večer: G. Inzko, što se dogodilo u BiH? Da li je detonirala socijalna bomba u ekonomski, finansijski i socijalno uništenoj i politički nefunkcionalnoj zemlji?

Valentin Inzko: Poruka koja se upućuje sa protesta koji su u tijeku je jasna: građani su umorni od priča o podjelama i nedostatka pomaka u rješavanju suštinskih pitanja od strane organa vlasti i političkih lidera u proteklim godinama. Oni su umorni od korupcije, lošeg ekonomskog upravljanja i nejednakosti. Sada je potrebno da se nešto mijenja. U tom kontekstu, demonstracije su imale jasan razlog, i one bi trebale biti poziv na uzbunu za izabrane zvaničnike i političke stranke. Na mnogo načina, ja sam iznenađen da protesti nisu počeli ranije.

Dozvolite mi da također ponovim da međunarodna zajednica u BiH u potpunosti podržava pravo građana na proteste. Međutim, jednako tako, ja sam jasno kazao da ove demonstracije moraju biti mirne i u skladnosti sa zakonom. Nasilje i uništavanje imovine od strane nekolicine samo odvlače pozornost sa legitimnih zahtjeva većine.

Večer: Upućene su kritike OHR-u i Vama osobno, budući da ste Vi na najvišoj poziciji u upravljačkoj piramidi postdaytonske BiH. U BiH se mogu čuti optužbe da OHR održava stanje ni rata ni mira, status quo, virtuelnu BiH gdje je život svaki dan sve teži, a razvojni jaz stalno postaje dublji za svakoga. Kuda ovo vodi, to da je BiH međunarodni protektorat? Domaći organi ne rade, ili im nije dozvoljeno da rade?

Valentin Inzko: Međunarodna zajednica dijeli iste zabrinutosti

i frustracije u svezi sa nedostatkom pomaka u BiH u proteklim godinama. Dobro je poznata činjenica da je u proteklih nekoliko godina međunarodna zajednica provodila politiku „odgovornosti domaćih organa“, na temelju koje su domaći organi trebali preuzeti više odgovornosti za provedbu reformi koje su potrebne da zemlja krene naprijed. To je značilo da je OHR preuzeo manje aktivnu ulogu i ja razumijem da to mnoge ljude frustrira. Bez obzira koliko je ovaj proces težak, drago mi je da vidim da ljudi usmjeravaju svoja očekivanja za promjene na pravu adresu: na adresu izabranih lidera. To je značajan korak naprijed za demokraciju u Bosni i Hercegovini i ja sam spreman prihvatiti neke kritike ako je ovo cijena za to da ovo postane zemlja u kojoj izabrani zvaničnici i građani zajedno vode zemlju naprijed.

Sada je odgovornost svih organa i lidera u ovoj zemlji da poduzmu mjere da riješe probleme koji se već dugo vuku u ovoj zemlji. BiH ima sopstvene institucije i političke lidere koji su izabrani na demokratskim izborima. Oni imaju svoj zadatak i treba da ispune obećanja koja daju biračima iz godine u godinu. Kao i drugdje, građani treba da svoje izabrane lidere pozovu na odgovornost i da na izborima naprave pravi izbor. Tako funkcioniра demokracija i to nam treba biti cilj i u BiH.

Istodobno, želim sasvim jasno kazati da međunarodna zajednica ostaje angažirana u Bosni i Hercegovini te da ostaje apsolutno opredijeljena za očuvanje suvereniteta i teritorijalnog integriteta ove zemlje. Kao rezultat aktualnih demonstracija, došlo je do porasta pozornosti prema BiH u cijeloj međunarodnoj zajednici. Ta pozornost je dobrodošla, ona šalje jasnu poruku da je međunarodnoj zajednici stalo do BiH i da je spremna pomoći organima vlasti da nađu rješenja za trenutačne probleme.

Večer: Da li je ključ da se uspostavi strukture sa tri entiteta i da se onda svugdje održe demokratski izbori? BiH je de facto etnički podijeljena, i pokušaj da se opet teži ka bratstvu i jedinstvu je zabluda.

Valentin Inzko: Ključ za rješenje problema u BiH je da konačno dođe do temeljne promjene u načinu na koji se vodi politika u ovoj zemlji. Vlasti i politički lideri moraju konačno staviti interese građana na prvo mjesto i riješiti dugotrajne socijalno-ekonomske i političke probleme, kao što su korupcija, nezaposlenost i nedostatak ekonomske perspektive. Svi građani u cijeloj zemlji suočavaju se sa jednakim problemima.

Ne slažem se sa pokušajem nekih lidera da ove proteste prikažu kao etnički motivirane, kao nešto što oni sasvim jasno nisu. Pozivam sve lidere u cijeloj zemlji da se uzdrže od takvih neodgovornih izjava i pokušaja da daju etničku dimenziju protestima koji nemaju veze s tim da li je netko Srbin, Hrvat ili Bošnjak. Prazan stomak je prazan stomak. Građani su duboko zabrinuti za svoju budućnost i očekuju od političara da ispune njihove zahtjeve. Posljednje što žele su političari koji zloupotrebljavaju proteste ili podižu međunacionalne tenzije.

Istodobno, činjenica je da su Federacija i njezine vladajuće strukture neučinkovite i skupe. Činjenicu da neki traže ustavne promjene nitko ne treba gledati kao prijetnju. Demonstracije ne mogu same dovesti do promjena ustavnog uređenja Federacije i njezinih kantona, ili pak strukture BiH u cijelosti. Takve promjene mogu se dogoditi samo kroz zakonodavni proces donošenja amandmana na ustave, u koji su uključene sve strane i u kojemu postoji određena zaštita. Dopustite da iskoristim ovu priliku da uvjerim ljude da jednostrane promjene unutarnjih struktura ove zemlje nisu moguće; do njih može doći samo ako se sve strane u BiH slože. I, kao što sam već rekao, međunarodna zajednica ostaje apsolutno opredijeljena za suverenitet i teritorijalni integritet države Bosne i Hercegovine.

Večer: Protesti od Tuzle do Sarajeva su izbili u nezgodnom trenutku. Ove godine obilježava se stota obljetnica početka Prvog svjetskog rata i atentata na prestolonasljednika Franza Ferdinanda u Sarajevu. Nakon rata iz devedesetih, da li je BiH

i dalje bure baruta?

Valentin Inzko: Kao što sam ranije rekao, prilično sam iznenađen da do protesta koji još uvijek traju u Bosni i Hercegovini nije došlo ranije s obzirom na dugogodišnje probleme u ovoj zemlji. U ovom kontekstu, smatram da demonstracije koje su tijekom apsolutno ne predstavljaju nikakvu neugodnost. Demonstracije se dešavaju iz jako dobrog i konkretnog razloga i politički lideri bi trebali slušati.

Obilježavanje stote obljetnice od početka Prvog svjetskog rata, ali i demonstracije koje su u tijeku predstavljaju pozitivnu stvar za Bosnu i Hercegovinu jer će u predstojećim mjesecima ova zemlja biti u centru pozornosti međunarodne javnosti. Očekujem da će organi vlasti i politički lideri u BiH to moći iskoristiti. Istina, Bosna i Hercegovina, iako jedna mala zemlja, imala je prilično značajnu ulogu tijekom povijesti, ali to ni kom slučaju ne znači da građani u BiH nemaju jednake brige i probleme kao građani u drugim europskim zemljama.

Večer: Jeste li mislili ozbiljno kada ste govorili o (ponovnom) slanju trupa EU u BiH? To previše podsjeća na igranje s novim ratom. Hoće li se na kraju dogoditi Dayton 2? Hoće li to biti potrebno?

Valentin Inzko: Moj komentar o EUFOR-u u jednim austrijskim novinama izvučen je konteksta i pogrešno protumačen, što je već priznao i sam autor teksta. Visoka predstavnica EU, gospođa Ashton jasno je iznijela svoj stav o ovom pitanju tako da nemam više ništa dodati na tu temu.

U svezi sa spominjanjem mogućih ustavnih promjena u BiH, jasno je da su strukture koje donose odluke u BiH komplicirane i da je njihova administracija preskupa. To su pitanja koja će se morati rješavati, ukoliko je Bosna i Hercegovina istinski zainteresirana za euro-atlantske integracije ili, prosto, za bolje upravljanje ovom zemljom. Međunarodna zajednica je

ranije, putem različitih inicijativa za provedbu reformi, pokušavala pomoći Bosni i Hercegovini da rješava ova pitanja. Ovi problemi i prioriteti su i dalje aktualni, a međunarodna zajednica je spremna i ubuduće podržati takve inicijative. Istodobno, kao što sam ranije kazao, ustavne promjene se mogu donijeti jedino putem postojećih zakonodavnih mehanizama za izmjenu ustava, a ti mehanizmi zahtijevaju od svih strana da se usuglase o daljnjem djelovanju i aktivnostima. Stoga nema razloga da bilo tko smatra da su njegovi nacionalni interesi na neki način ugroženi.

Nadalje, ustavne promjene ne treba miješati sa demonstracijama koje su u tijeku. Prioritet političkih lidera sada bi trebalo biti rješavanje ključnih reformi i osiguranje boljeg funkcioniranja zemlje i učinkovitijeg pružanja usluga građanima, bez obzira koji je ustavni okvir na snazi.